

Olycksundersökning

Enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor.

Händelse	Skoterolycka
Plats	Stattjärn Björna by

Avdelning, handläggare, tfn, e-post
Räddningstjänsten
Håkan Wikman 0660-787 50
hakan.wikman@ornskoldsvik.se

Dokumentinformation

Diarienummer

SOS ärendeumner: 11 - 2581705-3
Insatsrapportnummer 2012A00145
Datum och tid för olyckan 2012-04-06 kl. 17:34
Plats för olyckan Stattjärn, Björna by
Typ av olycka Skoterolycka
Utredningen utförd av Håkan Wikman

Dokumentets historia

Upprättad/ Reviderad:	Upprättad/ Reviderad av:	Kontrollerad av:	Godkänd av:
2012-06-11	Håkan Wikman	Ledningsgruppen	Mats Renning

Avdelning, handläggare, tfn, e-post
Räddningstjänsten
Håkan Wikman 0660-787 50
hakan.wikman@ornskoldsvik.se

Sammanfattning

Ett antal personer med snöskotrar befinner sig på isen på Hundsjön i Björna by. En av personerna i sällskapet lånar en skoter för att köra en stund. Han åker i väg efter skoterleden mot Stattjärn. Två andra personer som inte tillhör sällskapet på sjön är ute på skotertur och ser personen i fråga köra skotern mot skoterleden. Dom kör efter samma skoterspår och upptäcker efter ca en kilometer att det ligger en man i snön bredvid ett träd vid strandkanten på Stattjärn. Det är samma man som åkte före mot skoterleden. De två personerna stannar för att kontrollera hur det är fatt. Personen i fråga är livlös, han har varken andning eller puls. Man påbörjar återupplivning och ringer till SOS på hjälp.

Räddningstjänst i form av Björna deltidssavdelning, Två ambulanser från Örnsköldsvik samt 3 polispatruller fanns på plats vid denna olycka. Även bandvagn med sjukmodul från Örnsköldsvik var larmad, kunde återgå då det fanns tillgång till skotrar.

En ledig deltidssbrandman som har larmsökaren på sig ringer och frågar om han skall ta skotern och köra efter skoterleden för att se om han kan hitta olycksplatsen. Förmannen bestämmer att han skall göra det.

Vid framkomst till samlingsplats i närheten av skoterleden så upprättas kontakt med ambulans för att se till att dom hamnar på samma ställe. Den lediga deltidssbrandmannen kommer med sin skoter och meddelar att han hittat olycksplatsen och att två personer jobbar med återupplivning på skoterföraren. I samband med detta kommer första ambulansen fram till samlingsplatsen. Förmannen bestämmer tillsammans med ambulanspersonalen att dom åker skoter tillsammans med en deltidssbrandman till olycksplatsen.

När ambulanspersonalen kommer fram tar man över arbetet med den livlöse mannen. Efter en stund kan ambulanspersonalen konstatera att mannen är avliden. Deltidssbrandmannen tar sig an de två männen som gjort HLR. Samtidigt på isen inte långt därifrån så har en grupp personer som den olycksdrabbade tillhörde fått höra vad som hänt. Det kommer ett par personer från detta gäng mot olycksplatsen och är påtagligt tagna och upprörda av situationen. Dessa personer tas om hand och forslas upp till samlingsplatsen.

Den andra ambulansbesättningen tar hand om sällskapet på sjön. Ambulanspersonalen begär genom chef i beredskap om att larma POSOM. Sällskapet på sjön, samt vänner och anhöriga samlas för krisstödande samtal genom POSOM's försorg.

Avdelning, handläggare, tfn, e-post
Räddningstjänsten
Håkan Wikman 0660-787 50
hakan.wikman@ornskoldsvik.se

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	5
Uppdrag	5
Avgränsningar	5
Datainsamling och metod	5
Tidsplan	5
Återföring av slutsatser och rekommendationer	6
Utredande organisationer	6
Utförare av undersökningen	6
Bakgrund	6
Händelseförlopp	6
Orsaker	6
Direkta orsaker till olyckan:	6
Bakomliggande orsaker till skadorna:	6
Räddningsinsats	6
Beredskap före olyckan	7
Larmbehandling och tider	7
Framkörning	7
Framkomst	7
Beslut, inriktning	8
Utförande av insats	8
Ledning och organisation	8
Avslutande av räddningstjänstens insats	8
Analys och slutsatser	9
Kriterierna för räddningstjänst	9
Ledningsstrukturen	10
Samverkan	12
Kamratstödjarfunktionen	13
Erfarenheter	15
Rekommendationer	15
Bilaga	16

Avdelning, handläggare, tfn, e-post
Räddningstjänsten
Håkan Wikman 0660-787 50
hakan.wikman@ornskoldsvik.se

Inledning

2012-04-06 inträffade en skoterolycka på Stattjärnen i Björna by med dödlig utgång.

Uppdrag

Enligt 10§ 3 kap. Lag (SSFS 2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) ska kommunen se till att olyckan undersöks för att i skälig omfattning klarlägga orsakerna till olyckan, olycksförloppet och hur insatsen genomförts. Denna rapport utgör redovisning av sådan undersökning.

Avgränsningar

Enligt instruktionen för olycksfallsutredning skall samtliga dödsolyckor utredas. Följande saker skall belysas i utredningen.

1. Bedömdes olyckan som räddningstjänst och hur länge uppföljde de kriterierna för räddningstjänsten utifrån räddningsledarens bedömning?
2. I utredningen skall ledningsstrukturen genomlysas. På vilket sätt den byggdes upp samt, var (fysiskt) befanns sig de olika ledningsnivåerna för att på ett optimalt sätt leda insatsen på bästa sätt?
3. Hur har samverkan med andra myndigheter och organisationer fungerat under insatsen och efter insats?
4. En utvärdering av kamratstödjarfunktionen skall göras utifrån utalarmering, första samtal samt uppföljning samtal. Behövs gällande instruktioner förändras för att stödja vår personal på ett ev. bättre sätt?

Uppdragsgivare till utredningen har varit Räddningschef Mats Renning

Denna rapport delges:

- Brand och säkerhet Örnsköldsvik
- Myndigheten för samhällsskydd

Datainsamling och metod

Utredaren har granskat räddningstjänstens insatsrapport, SOS ärenderapport, samtalat med polisens utredare. Vidare har intervjuer med insatspersonal, befäl och samtalsledare gjorts. Därefter har utredaren analyserat de data som tagits fram.

Tidsplan

Uppdraget för att genomföra utredningen skall vara klar för redovisning för ledningsgruppen den 14 juni 2012.

Avdelning, handläggare, tfn, e-post
Räddningstjänsten
Håkan Wikman 0660-787 50
hakan.wikman@ornskoldsvik.se

Återföring av slutsatser och rekommendationer

Beställaren av undersökningen har varit räddningschef Mats Renning och efter slutförd undersökning skickas rapporten till räddningschef och enhetschef för räddningstjänsten. Dessutom skall rapporten föredras för ledningsgruppen.

Utredande organisationer

Räddningstjänsten Örnsköldsvik

Utförare av undersökningen

Håkan Wikman Brandinspektör/olycksutredare

Bakgrund

Ett antal personer med snöskotrar befinner sig på isen på Hundsjön i Björna by.

Händelseförlopp

En av personerna i sällskapet lånar en skoter för att köra en stund. Han åker i väg efter skoterleden mot Stattjärn. Två andra personer som inte tillhör sällskapet på sjön är ute på skotertur och ser personen i fråga köra skotern mot skoterleden. Dom kör efter samma skoterspår och upptäcker efter ca en kilometer att det ligger en man i snön bredvid ett träd vid strandkanten på Stattjärn. Det är samma man som åkte före mot skoterleden. De två personerna stannar för att kontrollera hur det är fatt. Personen i fråga är livlös, han har varken andning eller puls. Man påbörjar återupplivning och ringer till SOS på hjälp. Kl. 17:33 får räddningstjänsten larm om en skoterolycka på Stattjärn i Björna by.

Orsaker

Direkta orsaker till olyckan:

Troligen har mannens skoter skurit ner i snön, eller kört in i en snövall så att föraren slungats mot ett träd.

Bakomliggande orsaker till skadorna:

Mannen hade ingen hjälm på sig, vilket förklarar de dödliga skadorna han ådragit sig.

Räddningsinsats

Räddningstjänst i form av Björna deltidsavdelning, Bandvagn med sjukmodul på väg från Örnsköldsvik, får dock vända, då det fanns tillgång till snöskotrar. Två ambulanser från Örnsköldsvik samt 3 polispatruller fanns på plats vid denna olycka. Senare larmades även Chef i beredskap till stationen, POSOM's stödgrupp till anhöriga och vänner. Samt räddningstjänstens samtalsledare till deltidsgruppen i Björna.

Avdelning, handläggare, tfn, e-post

Räddningstjänsten

Håkan Wikman 0660-787 50

hakan.wikman@ornskoldsvik.se

Beredskap före olyckan

Styrkan på heltidsstationen i Örnsköldsvik den aktuella dagen var 1+4 vilket är minimistyrka. Nattpasset börjar 17:30 och pågår till 07:30.

Styrkan på deltidstationen i Björna är 1+3 och man har jourberedskap en vecka i taget.

Chef i beredskap har jourberedskap och befinner sig nåbar via sökare, raketradio och telefon.

Larmbehandling och tider

Två personer på skoter kommer fram till en skoterolycka och upptäcker en till synes livlös man på marken bredvid ett träd, skotern står en bit bort till synes oskadad.

17:29 larm till SOS, medlyssning kopplas upp direkt. KAC ropar i högtalarsystemet ”Larm kommer”

17:33 larm till räddningstjänsten och ambulansen. Chef i beredskap har medlyssning via raketradion.

17:34 larm till polisen.

17:51 bil 6610 (Björna) framme på samlingsplats.

18:05 bandvagn avbeställs.

18:50 ambulanspersonal beställer POSOM.

19:25 KAC får tag i kontaktperson för POSOM.

19:44 räddningstjänst avslutas.

19:47 sammankopplar ambulanspersonal med POSOM stödgrupp från Björna.

19:50 kontakt med räddningstjänstens samtalsledare för Björna deltid.

20:10 Björna deltid tas ur tjänst för stödsamtal.

21:55 Björna deltid åter i tjänst.

Framkörning

Deltiden Björna åker med två bilar 6610 (basbil) och 6660 (transportfordon) med två brandmän i varje fordon. Ingen ytterligare information om olyckan finns att tillgå. KAC (kommunens alarmeringscentral) jobbar på att få fram telefonnummer till uppringaren. Adressen är fortfarande oklar, man har dock fått ett koordinat att gå på. När man försöker att lägga in det i gpsén så fungerar det inte, gpsén tar inte emot koordinaterna. För att få fram rätt koordinat då man skall söka i papperskarta måste koordinaten göras om till RT 90 format. Detta kan göras av KAC eller SOS. Förmannen skickar bil 6660 en annan väg för att se om man kan hitta något.

Under framkörningen ringer en ledig deltidbrandman som haft larmsökaren på sig, och frågar om han skall ta skotern och köra efter skoterleden för att se om han kan hitta olycksplatsen. Förmannen bestämmer att så skall göras.

Framkomst

6610 med förmannen och en brandman stannar i Björnaby, på en plats där man står bra till för att komma till skoterleden. Där upprättas kontakt med ambulans för att se till att dom hamnar på samma ställe. Den lediga deltidbrandmannen kommer med sin skoter och meddelar att han hittat olycksplatsen och att två

Avdelning, handläggare, tfn, e-post
Räddningstjänsten
Håkan Wikman 0660-787 50
hakan.wikman@ornskoldsvik.se

personer jobbar med återupplivning av skoterföraren. I samband med detta kommer första ambulansen fram till samlingsplatsen. Förmannen bestämmer tillsammans med ambulanspersonalen att dom åker skoter tillsammans med en deltidsbrandman till olycksplatsen.

Under tiden anländer fler enheter från räddningstjänst, ambulans och polis till platsen. Dessutom kommer en privatperson som lånar ut sin skoter till den andra ambulansbesättningen som kan ta sig till olycksplatsen. Polisen får också tag på en privat skoter för att ta sig till olycksplatsen.

Beslut, inriktning

Insatsledaren beslutar att han stannar kvar på brandstation i KAC för att leda insatsen därifrån som räddningsledare. Han beordrar att bandvagnen skall göras i ordning med sjukmodul och bege sig mot Björna. Han har under tiden kontakt med polisen om att dom skall ta med skoter till platsen.

Beslut från förmannen på plats blir att personal från första ambulansen åker skoter med en deltidsbrandman till olycksplatsen. Övriga brandmän väntar på samlingsplatsen.

Utförande av insats

På olycksplatsen har två privatpersoner arbetat med HLR på den livlöse mannen, När ambulanspersonalen kommer fram tar man över arbetet med den livlöse mannen. Efter en stund kan ambulanspersonalen konstatera att mannen är avliden. Deltidsbrandmannen tar sig an de två männen som gjort HLR. Samtidigt på isen inte långt därifrån så har en grupp personer som den olycksdrabbade tillhörde fått höra vad som hänt. Det kommer ett par personer från detta gäng mot olycksplatsen och är påtagligt tagna och upprörda av situationen. Dessa personer tas om hand och forslas upp till samlingsplatsen. Förmannen känner en av personen och tar hand om honom. Den andre vill gå hem, brandmännen försöker att få honom att stanna, men det lyckas inte. Efter en stund kommer den andra ambulanssjukvårdaren och deltidsbrandmannen med den avlidne mannen på skoterpulka.

Den andra ambulansbesättningen tar hand om sällskapet på sjön. Ambulanspersonalen begär genom chef i beredskap om att larma POSOM. Sällskapet på sjön, samt vänner och anhöriga samlas för krisstödande samtal genom POSOM's försorg.

Ledning och organisation

Insatsledaren är räddningsledare och har ett övergripande ansvar och befinner sig på KAC. Räddningsledaren finns som stöd för förmannen som befinner sig på samlingsplatsen. Förmannen leder insatsen från samlingsplatsen.

Chef i beredskap följer utvecklingen via raketradion. Han blir senare inkallad till KAC när insatsledaren/räddningsledaren åker på ett annat inkommande larm. Det är en trafikolycka efter E4:an i Skule. Chef i beredskap tar över arbetet med den aktuella olyckan, dock så är överlämnandet eller övertagandet av räddningsledarrollen inte tydligt, det är inte klart vem som är fortsatt räddningsledare. Detta händer kl. 18:51.

Avslutande av räddningstjänstens insats

Avslutande av räddningstjänst sker kl. 19:44 av räddningschef i beredskap tillika räddningsledare, avslutandet sker i samband med att Björna deltidskår lämnar Björna by.

Avdelning, handläggare, tfn, e-post
Räddningstjänsten
Håkan Wikman 0660-787 50
hakan.wikman@ornskoldsvik.se

Analys och slutsatser

Kriterierna för räddningstjänst

Bedömdes olyckan som räddningstjänst och hur länge uppföljde de kriterierna för räddningstjänsten utifrån räddningsledarens bedömning?

Enligt LSO (2003:778)

Med räddningstjänst avses i lagen de räddningsinsatser som staten eller kommunerna skall ansvara för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljön.

Staten eller en kommun skall ansvara för en räddningsinsats endast om detta är motiverat med hänsyn till behovet av ett snabbt ingripande, det hotade intressets vikt, kostnaderna för insatsen och omständigheterna i övrigt.

Insatsledaren i det aktuella fallet valde att leda insatsen från KAC. Han bedömde olyckan som räddningstjänst och att kriterierna var uppfyllda, han blev således räddningsledare. Björna deltidsskårlarmades på olyckan. Samtidigt som delar av heltidsstyrka skall förstärka upp med en sjukmodul lastad på bandvagn för att ta sig fram i terräng.

I ”Operativ juridik för räddningstjänsten” kan man läsa följande.

Att påbörja eller neka en räddningsinsats är ett aktivt beslut och det är upp till kommunen att fatta beslut om vilken tjänsteman som kan göra det. Oftast är det den presumtive räddningsledaren som fattar detta beslut. Befattningen räddningsledare kan enbart aktiveras när räddningstjänst bedrivs, så beslutet att påbörja räddningstjänst är inte ett räddningsledarbeslut.

När ett jourhavande befäl kvitterar ett larm och skickar styrkor eller beger sig till olycksplats, får det antas att det genom sitt handlande tagit beslut om att påbörja räddningstjänst enligt de fyra kriterierna.

De fyra kriterierna utifrån denna olycka:

Behovet av ett snabbt ingripande.

Tidsfaktorn är alltid avgörande framförallt för att kunna rädda människoliv.

Det hotande intressets vikt.

Människors liv och hälsa väger alltid tyngst.

Kostnader för insatsen.

Vid olyckor med fara för människors liv eller hälsa är kostnaden underordnad.

Omständigheter i övrigt.

Syftar till att bedöma de specifika omständigheter som råder vid varje tillfälle.

Avdelning, handläggare, tfn, e-post

Räddningstjänsten

Håkan Wikman 0660-787 50

hakan.wikman@ornskoldsvik.se

Kriteriet kan användas som motiv för att en insats inte skall påbörjas, trots att övriga tre kriterier är uppfyllda.

Förebyggande och medicinska åtgärder för att utreda och behandla sjukdomar och skador, sjuktransporter och sjuktransporter i terräng, samt omhändertagande av avlidna personer hör till hälso- och sjukvården som lyder under hälso- och sjukvårdslagen, och vilar då på landstinget.

I det aktuella fallet är det enligt utredaren räddningstjänst, eftersom det har hänt en trafikolycka (skoter är ett fordon). De tre första kriterierna är klart uppfyllda. I det fjärde kriteriet då vi ska bedöma omständigheterna i övrigt, så vet vi inledningsvis inte hur det ser ut på olycksplatsen. Omständigheterna är oklara, personen kan vara fastklämd eller i övrigt befinna sig i livsfarligt läge. Enligt utredaren torde det vara räddningstjänst fram till att det kan konstateras att det handlar om medicinska åtgärder för att behandla skador, omhänderta en avliden person samt köra sjuktransport i terräng.

I detta fall skulle då räddningstjänst ha avslutats när sjukvårdspersonal påbörjar medicinska åtgärder, eftersom det fjärde kriteriet faller då.

Efter samtal med inblandade parter kan utredaren konstatera att det att det inte är alldeles lätt att utläsa när kriterierna är uppfyllda eller inte. Att det bör utbildas, övas och diskuteras mer i ämnet juridik, framförallt på befälsnivå. Att öva olika scenarion kring juridiska lagar och regler som exempelvis när är det förutsättningar för räddningstjänst? kriterierna, när skall räddningstjänst startas och avslutas? när är det ingrepp i annans rätt? osv.

Ledningsstrukturen

Ledningsstrukturen skall genomlysas. På vilket sätt den byggdes upp samt, var (fysiskt) befanns sig de olika ledningsnivåerna för att på ett optimalt sätt leda insatsen på bästa sätt?

Enligt "Handlingsprogrammet 2012-2015" så kan man läsa följande.

3.4.2 Organisation vid räddningsinsatser

För att en organisation som ansvarar för kommunal räddningstjänst skall upprätthålla sin funktion i en föränderlig omgivning måste det finnas en förmåga till såväl system- och insatsledning samt uppgiftsledning. Mellan dessa olika ledningskomponenter finns en hierarkisk ordning uppifrån och ner.

Systemledning "att bedriva kommunal räddningstjänst"

- Definiera organisationens roll.
- Definiera insatsers ram (avsikt, resurs, tid, geografi).
- Resursförsörjning över tid till pågående insatser.
- Beredskapsproduktion i förhållande till riskbild och hjälpbehov.

Räddningschef i beredskap (RCB) har det övergripande ansvaret för den operativa räddningstjänstverksamheten. Vid mindre insatser styrs det genom styrdokument ("stående order" enligt Insatsledning) till Insatsledare. Beslut om avsteg från gällande styrdokument skall fastställas av RCB.

Avdelning, handläggare, tfn, e-post
Räddningstjänsten
Håkan Wikman 0660-787 50
hakan.wikman@ornskoldsvik.se

Vid medelstora och stora insatser skall RCB ansvara för den strategiska samverkan med andra myndigheter och organisationer. RCB:s uppehållsplats är normalt i kommunens alarmeringscentral.

Insatsledning ”att genomföra räddningsinsatser”

- Bestämna mål med insatsen.
- Besluta om och fördela uppgifter till olika organisatoriska delar.
- Samordna insatsens genomförande.

Uppgiftsledning ”att utföra uppgifter”

- Leda organisatorisk del i utförande av tilldelad uppgift.
- Samordna utförandet inom den organisatoriska delen.

Nivå 1 – låg omfattning

Insatsledaren skall vara räddningsledare vid mindre räddningsinsatser samt uppgiften att samordna insatsens genomförande (”skadeplatschef”) och samordna utförandet (”sektorchef”). Insatsledare finns i jour på heltidsstationen.

Nivå 2 – medel omfattning

Insatsledaren skall vara räddningsledare vid medelstora insatser samt uppgiften att samordna insatsens genomförande (”skadeplatschef”). Arbetsledare får uppgiften att samordna utförandet (”sektorchefer”).

Nivå 3 – hög omfattning

Insatsledaren skall vara räddningsledare. Arbetsledare heltid får uppgiften att samordna insatsens genomförande (”skadeplatschef”) och arbetsledare deltid (”sektorchefer”) får uppgiften att samordna utförandet.

Räddningschef i beredskap tjänstgör som räddningsledare vid exempelvis situationer av udda karaktär, oklart rättsläge och med stort behov av koordinering mellan flera samhällsaktörer.

Ledningsarbetet kan ibland behöva integreras på ett sådant sätt att såväl den operativa verksamheten som helhet som den stora händelsen leds från samma ledningscentral. RCB kan då svara för räddningschefsmandatet och samtidigt vara räddningsledare.

RCB kan rent principiellt behöva svara för räddningsledarskapet. Bakgrunden är utgångspunkten i lagstiftningen att ”räddningschefen är räddningsledare eller utser annan”.

Insatsledaren i det aktuella fallet valde att leda insatsen från KAC. Han bedömde olyckan som räddningstjänst och blev således räddningsledare. Deltidsförmannen från Björna fanns på samlingsplatsen där man hade stannat för att det var ett bra ställe för att ta sig till skoterleden. Man har inte namngivit denna plats som ledningsplats, brytpunkt eller något annat. Förmannen leder insatsen därifrån, med räddningsledaren som befinner sig i KAC som stöd. Under en tid finns även ambulans och polis på plats, dessa tar sig allt eftersom fram till olycksplatsen.

Avdelning, handläggare, tfn, e-post
Räddningstjänsten
Håkan Wikman 0660-787 50
hakan.wikman@ornskoldsvik.se

På olycksplatsen finns endast en deltidsbrandman tillsammans med ambulanspersonal och så småningom även polis. Under insatsen kommer det personer från sällskapet på isen som är påtaglig tagna och ledsna. Förmannen är bekant med en av personerna och känner att han måste ta hand om honom. Han känner att han tappar förmågan att leda och samverka på ett optimalt sätt. Dessutom får förmannen reda på att den avlidna personen är en släkting, vilket försvårar situationen ytterligare.

Insatsledaren skall enligt handlingsprogrammet vara räddningsledare och skadeplatschef vid omfattning låg och medel. **Det står dock inget om var han skall befinna sig.** Insatsledaren skulle teoretiskt kunna vara räddningsledare och skadeplatschef från KAC, förmannen skulle teoretiskt kunna vara sektorchef och samordna utförandet från en samlingsplats. Det är dock inte praktiskt en bra metod, då man som skadeplatschef inte finns på skadeplatsen för att samordna arbetet. Samt en sektorchef bör naturligtvis finnas på skadeplatsen för att samordna utförandet.

Vid denna olycka var det endast en deltidsbrandman som förmannen förde befäl över på skadeplatsen, övriga brandmän var stationerade på samlingsplatsen. Således behövdes ingen större samordning av utförandet på skadeplats. Men desto större samverkan mellan förmannen, räddningsledaren och de andra myndigheterna och organisationerna.

Förmannen borde ha uppdragit åt någon brandman att ta hand om den psykiskt tagna personen, så han kunde fokusera på ledningen och samverkan trots att han kände personen i fråga.

Det uppdragas även att den avlidne är en släkting till förmannen, vilket gör hans situation ännu svårare. Att deltidspersonal hamnar i olyckor där vänner och bekanta är inblandade händer allt som oftast. Därför bör insatsledaren åka ut och leda insatser även om man i början anser att behovet kanske inte finns.

Rollen som räddningsledare innehas av den jourhavande insatsledaren till en början. Under pågående insats kommer ett nytt larm som insatsledare måste åka på. Han larmar då in chef i beredskap som inställer sig i KAC och tar över arbetet med aktuell olycka. Överlämnandet eller övertagandet av räddningsledarrollen är inte tydligt, det är inte fastslaget vem som är fortsatt räddningsledare.

Samverkan

Hur har samverkan med andra myndigheter och organisationer fungerat under insatsen och efter insats?

Denna olycka var liten i omfattning och på skadeplats, men samverkansbehovet var relativt stort då flera enheter från både ambulans, polis och räddningstjänst var på plats. Samtidigt som räddningsledning var stationerad i KAC. Även POSOM organisationen och räddningstjänstens samtalsledare blir inblandad. Det är viktigt att samverkan med andra myndigheter och organisationen går efter upprättade rutiner och vägar om det finns sådana. Personal från ambulans och räddningstjänst upplever att samverkan trots detta har fungerat väl. Det blir dock mycket information på RAPS kanalen samtidigt som telefonen används. Det är lätt att missa viktig information samt inte ha möjlighet att svara när det ringer.

Avdelning, handläggare, tfn, e-post
Räddningstjänsten
Håkan Wikman 0660-787 50
hakan.wikman@ornskoldsvik.se

Kamratstödjarfunktionen

Utvärdering av kamratstödjarfunktionen skall göras utifrån utalarmering, första samtal samt uppföljning samtal. Behövs gällande instruktioner förändras för att stödja vår personal på ett ev. bättre sätt?

Enligt ”Instruktion för krishantering V.3.4.2.1” skall Brand och säkerhet Örnsköldsvik arbeta förebyggande för att undvika att arbetstagarna utsätts för ohälsa och olycksfall i arbetet

Arbetsmiljöverket föreskriver sedan den 1 juli 2000 (AFS 1999:7) att alla arbetsplatser, oavsett antalet anställda, måste ha beredskap och rutiner för att hantera kriser och kunna ge krisstöd.

I följande paragrafer kan detta läsas:

5§ *Beredskap för första hjälp och krisstöd – på varje arbetsställe ska beredskap och rutiner för första hjälpen och krisstöd finnas upprättade med hänsyn till verksamhetens art, omfattning och särskilda risker. Vid planeringen ska de kontakter som behövs tas med berörda lokala samhällsorgan.*

Det ska säkerställas att arbetstagarna känner till hur första hjälpen och krisstödet är organiserat på arbetsstället. De ska fortlöpande hållas väl förtroagna med de rutiner som gäller.

7§ *Kunskaper om krisstöd – chefer och arbetsledande personal ska ha tillräckliga kunskaper om krisstöd för att kunna planera och ordna detta på ett lämpligt sätt.*

Brand och säkerhet i Örnsköldsvik har i riktlinjerna skrivit att krisstödjande samtal skall genomföras vid:

- *Dödsolyckor*
- *Olyckor där det bedöms att krisstöd behövs*
- *Efter ett IVPA där det bedöms att personalen behöver samtal*
- *Allvarliga tillbud, skador eller dödsfall avseende egen personal*
- *Våld och hot om våld mot personal*
- *Om någon berörd i gruppen spontant önskar*
- *Ansvar. Allvarlig kritik mot insats, internt eller externt.*

Dessa samtal ska genomföras med närmaste chef, tjänstgörande insatsledare, RCB eller utbildade samtalsledare, helst från den egna organisationen. Skulle egen samtalsledare inte finnas att tillgå ska hjälp tas från annan organisation (företagshälsovård eller samverkande resurser).

Krisstödjande samtal bör genomföras 2-4 timmar efter avslutat uppdrag, viktigt är att berörd personal ges möjlighet till egen omvårdnad (dusch, vätska, mat etc.) innan samtalet genomförs.

Avdelning, handläggare, tfn, e-post

Räddningstjänsten

Håkan Wikman 0660-787 50

hakan.wikman@ornskoldsvik.se

All berörd personal ska närvara vid det stödjande samtalet, gruppen ska bestå av högst 15 personer. Ett kamratstödjande samtal bör ej pågå längre än 90 minuter.

Om personal från annan organisation ska delta vid samtalet så ska detta vara väl känt och accepterat av den egna personalen.

Följande punkter ska beaktas vid de stödjande samtalen:

Inledning

- *Bakgrund och fakta runt händelsen*
- *Muntlig överenskommelse om tystnadsplikt inom gruppen*
- *Samtalet koncentreras enbart till den aktuella händelsen*

Faktafas

- *Vad gjorde du?*

Alla deltagare ges möjlighet att mycket kort redogöra för den egna arbetsuppgiften.

Känslofas

- *Vad kände du då?*
- *Vad känner du nu?*

Alla deltagare ges tid och möjlighet att redogöra för sina känslor kring den inträffade händelsen.

Avslutningsfas

I avslutningsfasen sammanfattar samtalsledaren de inblandades upplevelser. Samtidigt bestämmer man om det känns tillräckligt med den genomgång man haft eller om man upplever behov av ytterligare genomgång. I många fall räcker det med en genomgång, men efter vissa situationer kan det krävas fler genomgångar innan gruppen känner sig klar. I vissa fall kan det också uppstå ett behov av mer kvalificerad psykologisk hjälp.

Efter aktuell olycka så önskade förmannen i Björna att krisstödjande samtal skulle hållas med den inblandade gruppen. Chef i beredskap kontaktade alla tre samtalsledare, varav en kunde åta sig uppdraget. Man förde en dialog om huruvida krissamtal skulle hållas. Beslut blir att krisstödjande samtal skall hållas med gruppen. Samtalet hölls några timmar efter händelsen av en utbildad samtalsledare, samtalet har letts enligt rutinerna.

Ett uppföljningssamtal har ägt rum två dagar senare. Utredaren kan konstatera att deltidspersonalen är väldigt nöjd med samtalen och att rutinerna följts.

Deltidorganisationen i Örnsköldsvik har fått information och utbildning i krishantering, samt genomgång hur rutinerna för Brand och säkerhet är uppbyggda.

Efter samtal med de utbildade samtalsledarna så framkommer det att rutinen kan vara lite svår och att den bör revideras. Utredaren går inte djupare än så, då han inte besitter de kunskaper som samtalsledarna har i ämnet, samt att det är dom som skall jobba efter rutinen.

Avdelning, handläggare, tfn, e-post
Räddningstjänsten
Håkan Wikman 0660-787 50
hakan.wikman@ornskoldsvik.se

Utredaren bedömer att samtalsledarna och arbetsgivaren tillsammans bör revidera handlingsplanen/rutinen så att den blir till belåtenhet.

Erfarenheter

Insatsledare bör överväga att åka på de flesta larm till deltidsorganisationerna, framförallt vid larm där det är personskador. Eftersom man inte vet omfattningen av drabbade personer, samt känslorna som det kan bli när insatspersonal känner eller är anhörig till drabbade, skadade eller förolyckade personer i olyckor som deltidsbrandmän åker på.

Även små skadeplatser kan kräva långt mer samverkan än man först kunde förstå.

Att bedöma de fyra kriterierna för räddningstjänst kontinuerligt, så att vi inte bedriver räddningstjänst för länge eller avslutar för fort. Det bör vara en ömsesidig diskussion mellan räddningsledare och chef i beredskap.

Kamratstödjarfunktionen har fungerat väl, både larmning, och samtal har följt rutinen. Deltidsgruppen är väldigt nöjd.

En typ av koordinatsystem för GPS och en annan typ för att söka i papperskartan, vilket betyder att man måste få koordinaterna omgjorda till rätt format.

POSOM skall larmas efter uppgjorda vägar, så att rätt personer blir involverade och kan larma ut rätt stödgrupper.

Rekommendationer

I dagens tekniksamhälle finns det stabila system för att ta emot och förmedla larm och färdväg genom gps-funktion. Att genomgående ha det på alla utryckningsfordon så kvalitetssäkrar man adressinformationen. Antalet gånger man manuellt behöver infoga koordinater i gpsén kan då minska till ett minimum, samt för att få fram rätt koordinat för att söka i papperskarta måste koordinaten göras om till RT 90 format. Detta kan bara göras av KAC och SOS. Felkällor som det innebär med flera olika koordinatsystem kan då minska. Trenden är att vi åker på mer larm, då vi har och kommer att införa IVPA, suicid och så småningom eventuellt hjärtstoppslarm på fler stationer. Dessutom är vi färre personer som kan hjälpas åt, vilket borgar för större felkällor.

Krishanteringsplanen/rutinen bör revideras, då den enligt samtalsledarna känns svår. Detta bör samtalsledarna och arbetsgivaren göra gemensamt.

Heltiden i Örnsköldsvik bör få information och utbildning i krishantering/kamratstödsamtal, samt genomgång hur rutinerna för krishantering inom Brand och säkerhet är uppbyggda.

Insatsledare och chef i beredskap bör få en utökad utbildning i att hålla ett kamratstödsamtal, då dessa yrkesgrupper kan komma att hamna i den arbetsuppgiften.

Avdelning, handläggare, tfn, e-post
Räddningstjänsten
Håkan Wikman 0660-787 50
hakan.wikman@ornskoldsvik.se

Övning, utbildning och diskussioner i ledning av insats och bedömning av juridiska lagar och regler bör intensifieras.

Bilaga

